

ERGÜN, Sadullah (2014). “Abdulkadir Geylani, İmam Rabbani ve Üstad Bediüzzaman Said Nursi'nin Fikri Hayatları, Reçeteleri ve Günümüze Yansımaları”. *Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi: Gönül Sultanları Buluşması. 26-28 Mayıs 2014*. Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti Ajansı (TDKB). Eskişehir, ss.539-552 (<http://bilgelerzirvesi.org>).

Sadullah ERGÜN*

ABDULKADİR GEYLANI, İMAM RABBANİ VE ÜSTAD BEDİÜZZAMAN SAİD NURSİ'NİN FİKRİ HAYATLARI, REÇETELERİ VE GÜNÜMÜZE YANSIMALARI

Seyh Abdulkadir Geylani, İmam Rabbani ve Üstad Bediüzzaman Hazretlerinin hayatlarını birkaç sayfaya sığdırmak mümkün olmadığına içtenlikle inanıyorum. Değil onları tanıtmak, belki Onlar'dan bahsetmekle kendimi şereflendirmiş olurum. Yoksa bu zatların her birinin hayatı bir okyanus gibidir. Bu okyanusu küçük bir sandalla aşmanın mümkün olmadığını farkındayım.

Şeyh Abdulkadir Geylani, İmam Rabbani, Üstad Bediüzzaman Hazretlerinin hayatlarını okuduğumuzda içinde yaşadıkları toplumu incelediğimizde aralarında doğruluk, ihlas, ümmetin birlik ve beraberliği, kitap ve sünnete dayanan bir tasavvuf inancı gibi yüzlerce ortak noktalar olduğunu göreceğiz

Her üç zat da kendilerini ilime, irfana, ümmetin saadetine, kurtuluşuna, birliğine ve dirliğine adamıştır. Bu zatlar, içeride sapık inanış, bid'a ve nifak tohumu ekenlerle mücadele etikleri gibi ümmetin dış düşmanlarıyla da savaşmışlardır. Her üçü de dünyaya önem vermemeleri ve ahireti ön plana çıkarmaları için talebelerine müritlerine ve etbalarına tavsiyede bulunmuşlardır.

İşte bu zatlar -aşağıdan da anlaşılacağı üzere- kendilerine İslam'a, Kur'an'a, ümmete feda etmelerinin yanında, samimi ihlaslı ve fedakârane çalışmalarda buldukları için günümüze dek halkın üzerinde etkileri devam etmiştir.

Bu günde bu zatların yolunu izleyecek, metodunu takip edecek önderlere rehberlere, âlimlere, şeyhlere çok ihtiyaç olduğunu unutmamak gerek.

* Araştırmacı, yazar, eğitimci.

Önce Mübarek üç Zatın kısa hayatlarını, sonra da ortak noktalarını maddeler şeklinde ele alacağız...

Abdulkadir Geylâni Hazretlerinin Hayatı

Abdulkadir Geylâni Hazretleri hicri 470 (m. 1077) tarihinde bugün İran'ın kuzeyinde bulunan Geylan şehrinde doğmuştur. Onun nesebi Raşid halifelerin dördüncüsü Ali b. Ebi Talip (r.a)'a kadar uzanmaktadır.

Hicri 488 (m. 1094) de Bağdat'a gelerek Hanbeli mezhebinden olan Ebi Sait el Mehrami'nin yanında Hadis ve Fıkıh ilimlerini okudu. Abdulkadir Geylâni'deki şehameti ve güzel ahlakı gören Ebi Sait bir medrese inşa ederek O'na teslim etti. Geylâni Hz.leri o medresede insanlara vaaz ve nasihatle bulunuyordu. Namı her tarafa yayıldı. Onun medresesi insanlarla dolup taşı. Hatta çoğu zaman medresede izdiham yaşanıyor. Bunu gören insanlar medresede tadilat yapmak istediler. Zenginler mallarıyla, fakirler işçilikleriyle medresenin çevresindeki evleri medreseye eklediler. Böylece medrese hicri 528 (m. 1132)'de tamamlandı ve Abdulkadir Geylâni Medresesi olarak isimlendirildi.

Geylâni Hazretlerinin Yaşadığı Asır

Geylâni Hazretlerinin yaşadığı asır sapık bazı âlimlerin, bânîni ilhadının ve Yunan felsefesinin İslam'a hücum ettiği, saldırdığı bir asırdır. Bu hücumlara akidevi, fıkhi ve felsefi alanda cevap verecek Gazali gibi dev bir şahsiyet bulunmakta idi. Ancak Müslüman halk; davet ve vaaz, nefis tezkiyesi ve ahlaki değerlerin topluma kazandırılmasına liderlik edecek, halka hitap edebilecek bir şahsiyete ihtiyaç duymakta idi. Bu ise Abdulkadir Geylâni hazretleri idi. O hayatını Müslümanların gerçek bir imanla hayata bağlanmalarını sağlamaya adanmıştı. Tevhid inancı en çok önem verdiği konulardandı.

İslam tarihinde hicri 5. ve 6. asır ilim ve edebiyatın ilerlediği İslam kültürünün zirveye ulaştığı bir asır idi. Her iki asırda da büyük âlimler ve müellifler yetişmişti. Beş, altı ve yedinci asırda yetişen bu âlimlerin bir kısmı şunlardı: Allame Ebu İshak Eş-Şirazi (h. 476), Hucetu'l İslam İmam- Gazali (h.505), Ebul Vefa İbn Akil (h. 513), El Curcani (h. 471), Ebu Zekeriya Et-Tıbrizi (h. 544), Ebu'l Kasım el-Hariri (h. 516), Carullah Ez-Zamahşeri (h. 538, Kadı İyaz El-Maliki (h. 544) çok az bir kısmını saydığımız bu âlimler asırlar boyu eserleri ile İslam dünyasını tesir altına almışlar, ümmete yön vermişlerdir. Her biri edebi ve ilmi alana birer medrese idiler. Kendilerinden sonra

yetişen İslam âlimlerine önderlik yapmışlardı. Bu sırada Bağdat ilim ve kültür merkezi idi.

Böyle her biri birer yıldız olan âlimlerin yaşadığı devirde İslam ümmetine ve âlimlere liderlik yapacak İslam tebliğcisinin bu âlimler tarafından da üstünlüğünün ifade edilmesi gereklidir. Bu tebliğci, âlimlere ilmi bir üslupla, avama ise anlayacakları dilde hitap etme özelliğine sahip olmalıdır. İkisinin bir arada bulunması zor olan bu özellikler Şeyh Abdulkadir Hz.lerinde toplanmıştı. O yetmiş üç yıl yaşadığı Bağdat'ta birçok değerli âlim ile görüşmüş, pek çok insanın hidayetine sebep olmuş değerli bir âlim idi. Geylâni Bağdat'ta yaşadığı süre içinde beş Abbasi halifesi dönemini görmüş ve nahoş birçok olaya da tanık olmuştur.

Geylâni Hazretlerinin Ahlakı

Geylâni Hazretleri üstün şan ve şerefine rağmen kadın-çocuk demeden herkesin yanında bulunuyor, fakirlerle oturuyor, onlara hizmet ediyor, idareciler ve devlet adamları içinse ayağa kalkmıyordu. Hiçbir devlet adamının ve idarecinin kapısına herhangi bir istekle gitmemişti. Halife veya herhangi bir idareci ziyaretine geleceğinde evine gidiyor orada karşılıyordu.

Abdulkadir Geylâni Hz.lerinin güzel ahlakı, tevazuu, cömertliği ve başkalarını kendi nefesine tercih etmesi gibi üstün özelliklerine Onun asrında yaşayan âlimler şahitlik etmektedirler. Hatta Onun asrında yaşayan ve büyük şeyhlerle arkadaşlık yapan "Harrades" Geylâni Hz.leri hakkında şöyle diyor: "Büyüğümüz Şeyh Abdulkadir Geylâni'den daha güzel ahlaklı, daha geniş göğüslü (sabırlı) temiz nefisli, latif kalpli ve daha sözüne bağlı bir insan görmedim. O geniş ilmiyle, yüksek makam ve şöhrete sahip olmasına rağmen küçüklerin yanında bulunur, büyüklere hürmet eder, önce O selam verir, zayıfların yanında olur, fakirlere tevazu gösterirdi. Hiçbir idareci için ayağa kalkmaz ve sultanların kapısında durmazdı."

İmam Hafız Ebu Abdullah Muhammed b. Yusuf El Berzali şöyle diyor. " O duası kabul olunan yufka yürekli, daima zikreden, çok tefekkür eden, ince ruhlu, alnı açık, nefsi güzel, cömert, âlim, ahlakı güzel, ibadet ve içtihatta mahir bir zattı."

Irak Müftüsü Muhyiddin Ebu Muhammed b. Hamid el-Bağdadi şöyle diyor: "Fahşadan uzak, hakka herkesten daha yakın, nefsi için kızmayan, Rabbinin dışında kimseye taraf olmayan ve Allah'ın haram kıldığı şeyler çiğnendiği zaman çok şiddetlenen bir insan idi."

Allame En-Neccar tarih ile ilgili eserinde Şeyh Abdulkadir'den şöyle naklediyor: "Bütün amelleri teftiş ettim: yiyecek vermekten daha efdal ve güzel ahlaktan daha şerefli bir şey görmedim, isterdim ki bütün dünya benim olsun aç olana vereyim. Bana bin dinar gelse yanımda bir gece kalmazdı."

Abdulkadir Geylâni Hz.leri her gece sofranın serilmesini emreder, misafirleriyle birlikte yer, halktan insanlarla oturur, ilim talebelerine karşı son derece sabrederdi. Ortalıkta görünmeyen dostlarını arar, hallerini sorar, hatalarını affederdi. Kendisine herhangi bir hususta yemin edene inanır, O kişi hakkında kendi bildiklerini gizler açığa vurmazdı. Bir gün Abdulkadir Geylâni Hz.lerine dünya hakkında soru sorulduğunda, O şöyle cevap verir: "Dünyayı kalbinden çıkar, eline koy. O zaman dünya sana zarar veremez."

Ölü Kalplerin İhyası

İslam tarihçilerinin tümü Şeyh Abdulkadir Geylâni'nin kerametlerinin çokluğu üzerinde ittifak etmişlerdir. El-Muğni isimli eserin müellifi Şey Muvaffak şöyle diyor: "Şeyh Abdulkadir Geylâni'den rivayet edilen kerametler kadar hiçbir kimseden duymadım. İzzüddin b. Abdüsselam (r.a.) Geylâni Hz.lerinin kerametlerinin tevatür yoluyla sabit olduğunu rivayet etmektedir. Benzer bir rivayet de İbni Teymiyye'den nakledilmektedir.

Geylâni 'nin kerametleri ile birçok ölü kalp hayat bulmuştur. İman, Allah korkusu ve Allah sevgisi kalplere yerleşmiştir. Allah (c.c.) Onun aracılığıyla pek çok insanın kabine iman ve hayat vermiştir. Onun çabasıyla esen rüzgârı birçok ölü kalbe hayat vermiş, yeni bir iman, takva, fazilet ve ahlak dalgası İslam âlemini sarmıştır.

Allah (c.c.) Ona İslam âleminde dini ve ruhi liderliği verdi ve ona o devirde İslam âleminin kalbi sayılan Abbasi Devletinin başkenti Bağdat'ı mekân olarak seçti. O'nun kapısında izdihamlar yaşanıyordu. Şeyh şöyle diyor: "Önceleri sözlerimi dinlemek içiniki veya üç kişi yanımda oturuyordu. Sonra insanlar duydular ve akın etmeye başladılar. Ben o zamanlar harbe kapısı yanındaki Müsellam'de oturuyordum. Orası dar gelince vaaz kürsüsünü tandırların bulunduğu yere çıkardılar. İnsanlar geceleri lamba ve mumlarla geliyor ve yerlerini alıyorlardı. Orası dar gelince kürsü şehrin dışına taşındı. İnsanlar katır, at, deve ve merkeplerle akın ediyorlardı. Her meclise (sohbete) yaklaşık yetmiş bin kişi katılıyordu.

Şeyhin sohbetleri çok tesirli ve faydalı idi. Şeyh Ömer El-Kısani şöyle diyor: "Büyüğümüz Şeyh Abdulkadir Geylan (r.a.)'nin

meclisleri, Yahudi ve Hıristiyan olup ta Müslüman olan, yol kesici ve katil olupta tevbe eden, fasık ve kötü bir akideye sahip olupta dönüş yapan insanlarla dolup taşıyordu."

Şeyh (r.a) bunun şuurunda olup Allah'a hamd ediyordu. Bu vaazlarını nefsinin arzulanığı halvete (ibadet ile iştigal etmeye) tercih ediyordu. Bu konuda Cubai şöyle diyor: "Büyüğümüz Şeyh Hz.leri bana şöyle dedi. Başlangıçta olduğu gibi şimdi de sahralarda ve çöllerde olmayı arzu ederdim. Ne ben insanları görseydim, nede insanlar beni görselerdi" Sonra Şeyh şöyle devam etti: "Allah Teâlâ (c.c.) benim mahlûkata yararlı olmamı diledi. Zira Yahudi ve Hristiyanlardan beş bin kişi vasıtamla Müslüman oldular. Muhtelif insanlardan da yüz binden fazla kişi vasıtamla tövbe etti bu ise büyük bir hayırdır. " Şeyh Hz.leri irşad -tebliğ- ile mükellef ve memur olduğuna kesin olarak inanıyordu. Bunun için olmalı ki, o meşhur El-Fethurrabani adlı şaheserinin (Üstad Bediüzzaman risalelerinde bu kitabın değerinden sık sık bahsetmektedir) altıncı meclisinde şöyle diyor: "Benim kalbime mahlûkatın nasihatini atan ve nasihati bana en büyük dert yapan yüce Allah'ı noksanlıklardan tenzih ederim. Ben bir nasihatçiyim bunun için kimseden ücret ve mükâfat istemem. Ücretim Rabbim azze ve cellenin katında hâsıl olmuştur. Ben dünya talibi değilim. Ben ne dünyanın ne ahiretin ve nede Hakk azze ve cellenin dışındaki şeylerin kuluyum. Kadim ve tek olan yaratıcının dışında hiçbir şeye ibadet etmem. Benim sevincim sizin kurtuluşunuzdadır. Benim üzüntüm sizin helakinizdedir."

İlimle İştigali ve Sünnete Bağlılığı

Şeyh Hz.lerinin vaaz, irşad ve nefislerin ıslahı ile meşgul olması O'nu tedrisattan, ilmi yaymaktan, sünnete ve sahih akideye destek çıkmaktan ve bidatlara savaş açmaktan alıkoymadı. O akide ve fûruda (fıkıh konulan) İmam Ahmed'e Muhaddislere ve Selef-i Salihine tabi idi. İbni Recep El-Hanbeli şöyle diyor: "Şeyh Hz.leri sıfatullah, kader ve benzeri meselelerde sünnete bağlı idi. Sünnete muhalefet edene şiddetle karşı çıkardı "

Geylâni Hz.leri ilim öğretmekte çok gayretli idi. Birçok ilim dalında âlim idi. Onun ilmi kudreti hakkında âlimler şöyle demişlerdir. O on üç ilimde konuşabiliyordu. Talebeler Onun medresesinde, tefsir, hadis, mezhep ve hilaf konularında ders okumakta idiler. Aynı zamanda nahiv ve usul dersleri de okumakta idi. Bütün kıtaatlarında Kur'an okuturdu. O'nun içtihatları İmam-ı Şafii ve İmam Ahmet'in mezhebi 'üzerine idi. O'nun verdiği fetvalar Irak

Ulemasını hayrete düşürüyordu. El-Gunye adlı eserin mukaddimesinde şöyle deniliyor:

"O'nun namı etrafa yayıldığında Bağdat'ın âlimlerinden yüz kişilik bir gurup O'nun bilgisini imtihan etmek için geldiler. Mecliste yerlerini aldıktan sonra Abdulkadir Geylâni başını önüne eğdi ve o an O'nun kalbinden bir nur parçası çıkıp yıldırım gibi orada oturan âlimlerin kalbi üzerinden geçerek onların kalplerindekini sildi. Bunun üzerine âlimler sarsıldılar, bağırup çağırarak elbiselerini yırtıp başlarını açtılar. O zaman Şeyh Hz. leri kürsüye çıkıp sorularına cevap verdi O andan itibaren Şeyhin üstünlüğünü itiraf ettiler."

İstikamet ve Gerçeklik

Hicri beşinci asırda tasavvuf öyle bir istikamete yöneldi ki neredeyse Şeriattan tamamen kopmak üzereydi ve şekli dışında hiçte şeriata bağlı olmayan tek başına bir hareket olmaya başlamıştı. Sofilerin şatahatı yayıldı, farzlar ve şer'i sorumlulukları ortadan kaldıran hakikate ve nihayete ulaşma davaları ortaya çıktı. Vahdet-ül Vücut fikri baş gösterdi ve Sofilerin tekke ve zaviyelerinde başıboşluk söz konusu oldu. Şeyh Abdulkadir Hz.leri bu sapık fikirlere savaş açanların başında yer aldı. Tarikatın şeriata boyun eğmesini isteyenlerin öncülerinden idi. Kitap ve Sünnete bağlı olmaya ve onları bütün hallerde, sözlerde ve amellerde hakem edinmeye davet ediyordu.

Şeyh Hz.leri o güçlü şahsiyeti, ihlası ve geniş ilmi ile bu tehlikeli görüşü defetmeye, tasavvufu ilk asrın temelleri üzerine oturtmaya kadir oldu. İmam-ı Şarani şöyle diyor:

"O'nun tarikatı vasıf, hal ve hüküm alanlarında tevhidin kendisi, zahiren ve batınen şeriata tatbiki idi."

Büyük Sûfi şöyle diyordu: *"Şeriata tabi olun, bidatçı olmayın İtaat edin muhalefet etmeyin. Şeriat hudutlarından bir tanesi sende (bozuxsa) yoksa bil ki sen meftunsun (fitneye uğramışsın) muhakkak şeytan seninle oynamış. Şeriatın hükmüne dön ve ona bağlan. Nefsi arzularını terk et çünkü: Şeriatın şahitlik etmediği hakikat batıldır."*

Yine kitap ve Sünnete bağlanmak ve Hz. Rasulullah'a İttiba konusunda Geylâni Hz.leri şöyle diyor: *"Şeriatın şahitliğini yapmadığı hakikat zındıklıktır, sapıklıktır. Hak azze ve celleye Kitap ve Sünnet kanatlarıyla uç. Senin elin Rasulullah (a.s.)'in elinde olmak üzere Allah'a git. O'nu kendine vezir ve öğretmen yap. Elini O'nun eline bırak seni süslesin, tarasın ve Allah'a arz etsin."*

Tarikat yolundaki bir kişinin bir mertebeye yükseldiğini zannedip şer'i kendisinden kalktığına inanmasını şiddetle tenkit ederek şöyle demiştir: *"Farz olan ibadetleri terk etmek zındıklıktır. Durum ne olursa olsun hiç kimseden farzlar kalkmaz."*

Şeyh Abdulkadir hazretleri Şeriat üzere istikamette bir dağ gibiydi. Derin ilmiyle, Şeriatla bağlılığıyla ve Allah'ın O'na olan teyidi ile öyle bir yere gelmişti ki; Hak ile batılı, karanlık ile aydınlığı ilahi ilhamlar ile Şeytanın vesveselerini birbirinden ayırabiliyordu.

O Şer'i hükümlerin değişmeyeceğini, Rasulallah'ın vefatından sonra Şeriatı nesh edecek (hükümsüz bırakacak) hiçbir şeyin olmadığını, Şeriatın neshini veya muattal olduğunu iddia edenlerin kâfir olduklarını ve bu tip insanların şeytanın merkebi olduklarını iddia etmekteydi. O'nun başına birçok olay geldi ama O derin ilmiyle olayları rahatlıkla aşabildi.

Şeyhin kendisi anlatıyor: "Ufukları dolduran bir nur bana göründü. Nurun içinden bir yüz çıkıp bana şöyle dedi: 'Ey Abdulkadir ben senin Rabbinim, Sana bütün haram şeyleri helal kıldım. ' Ben ona 'defol ey mel'un. ' deyince aniden o nur karanlığa, o surat ta dumana dönüştü. Sonra yine bana seslenerek şöyle dedi: 'Ey Abdulkadir sen ilminle benden kurtuldun. Buna benzer olaylarla tarikat ehlinde ilmi olmayan yetmiş kişiyi delalete koydum.'" Abdulkadir Hz.lerine soruldu: "Onun şeytan olduğunu nasıl bildin?" Şeyh: "Haram şeyleri sana helal kıldım sözüyle" cevabını verdi.

Abdulkadir Geylâni Hz.leri makalesinde şöyle diyor: *"Kul Allah'ı tanıdığı zaman bütün mahlûkat onun kalbinden çıkar. Kurumuş yaprakların ağaçtan düştükleri gibi mahlûkat ta kalpler düşer. O zaman mahlûkattan habersiz olan kalp onları görmez ve konuştuklarını duymaz."*

Şeyh Hz.leri Ümmet-i Muhammed ve bütün insanlara karşı çok şefkatli ve yumuşaktı. Daima onlara dua ederdi. Ahirette onlara yararlı olmayan şeylerle meşgul olmalarına acırdı. Onların saadetini ve karanlıklardan çıkıp nura kavuşmalarını ister, dinleyicilerine şöyle seslenirdi: *"Ey Allah'ın kulları: Ben sizin salâhınızı ve menfaatlerinizi talep ediyorum. Ben cehennem kapılarının kapanmasını ve yok olmasını, Allah'ın yaratıklarından hiçbirinin girmemesini, cennet kapılarının açılmasını ve Allah'ın yarattıklarından hiç birinin ona girmesinin engellenmemesini arzu ediyorum..."*

Başka bir sohbetinde Geylâni Hz.leri Rabbani âlimlerin vasıflarını zikrederken, *"Nasıl olurda âlimler ve davetçiler asilere*

acıyıp merhamet etmezler. Zira onlar, merhamet, özür dileme ve tevbe makamındadırlar." demiştir.

Arifler asiye şeytanın nefis ve hevalarının elinden kurtarmak için büyük çaba harcamalıdır. Sizlerden birinin oğlu kâfirlerin elinde olsa onu kurtarmak için çayla harcamayacak mı?" demekte ve "Bütün mahlûkat ariflerin öz evladı gibidir." diyerek konuya bakışını ortaya koymaktadır.

Abdulkadir Geylâni Hz.lerinin varlığı, kuvvetli imanı, ameli, daveti, üstün ahlakı ve sireti; çöküş, gaflet ve madde asrında dünyadaki zühdü, İslam'ın bekası ve İslam ağacının çiçekten ve meyveden kesilmediğinin bir delilidir. Mademki, İslam, akide, iman, amel, cihad, davet ve ıslah dinidir -ki öyledir- elbette muhtelif asırlarda ve memleketlerde, güçlü imana, amele, davet ve hakkıyla Peygamberin ve O'nun ashabının siretini temsil edecek insanların zuhur etmesi gereklidir. İşte Şeyh Abdulkadir Geylâni Hz.leri bunlardan biridir.

Vefatı ve Vefat Etmeden Önceki Bazı Sözleri

Şeyh hicri 561'de vefat edene kadar davetini ve cihadını sürdürdü. Şerefüddin İsa adındaki oğlu Şeyhin vefat hastalığını zikrederken şöyle diyor: "Son hastalığımda oğlu Abdülvehhab O'na şöyle dedi. 'EySeyyidim senden sonra ne ile amel edeceğim. Bana tavsiyede bulun.' Şeyh O'na 'Allah'ın takvasına bağlan. Allah dışında hiç kimseden korkma, Ondan başka hiç kimseden rica etme. Bütün ihtiyaç Allah'ın elinde olduğu için O'nun dışında kimseye itaat etme. Bütün ihtiyaçlarını Ondan dile. Allah dışında kimseye güvenme. Tevhit bütün ihtiyaçların kaynağıdır.' cevabını verdi. Yine Geylâni evlatlarına; 'Benden uzaklaşın. Zira ben zahiren sizinleyim, batınen başkasıylaayım.' diyordu." Allah rahmet eylesin.

Geylani Hazretlerinin Tevhide Verdiği Önem

Geylâni Hz.lerinin yaşadığı dönemde Bağdat Abbasi İmparatorluğunun başkenti idi. İnsanların kalbi bu şehre yönelmişti. Halife ve vezirlerin sarayları halkın umut kapısı haline gelmişti. Halk fayda ve zararı makam ve mevki sahiplerinden umuyorlar, türlü yollarla amaçlarına ulaşmak için onlara iltica ediyorlardı. Ancak bu durum giderek bir rızkın yalnız Allah'ın elinde olduğu hükmünün halk tarafından unutulması gibi bir inanca dönmeye başlamıştı. Bu ilim ve kültür şehri neredeyse gizli bir putperestlik merkezi durumuna geliyordu. Bu durumu gören Geylâni insanları tevhide çağırarak

sultanların ve vezirlerin acizliğini ve hakirliğini dile getirdi. İnsanların yalnızca Allah'a yönelmeleri ve O'ndan istemeleri gerektiğini belli bir şekilde anlattı.

Şeyh Abdulkadir Geylâni Futuhu'l Gayb adlı eserinin altmış ikinci makalesinde şöyle sesleniyor: *"Sana bakana bak! Sana yönelene yönel! Seni seveni sev! Seni kendine davet edene icabet et! Seni düşmekten koruyan, cehaletin karanlığından çıkararak, felaketten kurtaran, kirlerinden temizleyen, pisliklerden yıkayan, leş olmaktan ve kokmaktan koruyan, kötü niyetlerinden kötülüğü emreden nefsinin, nefsinin havasından, şeytanlarından ve senin nefsin ile nadir, kıymetli ve paha biçilmez olan her şeyin arasına perde olan Hak azze ve cellenin yolunu kesenlerden kurtaran zata elini ver. Ne zamana kadar adet? Ne zamana kadar halk? Ne zamana kadar nefsin hevaları? Ne zamana kadar ahmaklık? Ne zamana kadar dünya? Ya Ahiret ne zaman? Mevla'nın dışındakiler ne zamana kadar? Sen neredesin? Bütün eşyayı, yer ve göğü yaratan nerede? Sen neredesin?"*

Evvel, ahir, zahir ve batın nerede?

Her şeyin kaynağı odur ye her şey Ona döner. Kalpler Onundur.

Ruhların sükûnetindedir. Yüklerin bırakılacağı yer orasıdır. O minnetsiz verir."

Yine Şeyh Fethurrabani isimli eserinin on üç üncü meclisinde şöyle der: *"Bütün yaratıklar acizdirler. Sana ne zarar verebilirler ne de fayda. Allah (c.c.) zarar ve menfaati onların üzerinden icra eder..."* Geylâni Hz.leri sadece asrındaki cahiliyet putları, sahte ilahlar ve putperestliği üzerinde durmadı.

Aynı zamanda eski ilahların yerine geçen ve kalplerde yerleşen yeni ilahlardan da bahsetti ve onlara karşı savaş açtı. Bu yeni ilahlar; mal, servet, kuvvet, saltanat, meslekler, sebep ve araçlardı. Zira halk bunları ilah gibi görmeye başlamıştı. Fethu'rabbani'nin yirminci makalesinde şöyle diyordu: *"Sen nefsine, mahlûkata, dinar ve dirhemine, alış verişine, memleketin idarecilerine itimat elmişsin. İtimad ettiğin her şey senin ilahındır. Korktuğun her şey senin ilahındır. Allah'ın dışında fayda ve zarar vereceğine inandığın, Allah'ın olayları onların eliyle icra ettiğine inanmadığın her şey ilahıdır."*

Yine aynı eserin yirmi üç üncü makalesinde şöyle diyor: *"Ey Kalpleri ölü olanlar. Ey Esbabı ortak koşanlar! Ey çevrelerindeki putlara, kendi kuvvetlerine maişetlerine, Sermayelerine, memleket idarecilerine, tapınlar! Onlar Allah azze ve celleden mahrumdurlar.*

Fayda ve zararı Allah'ın dışında gören, Allah'a kul olamaz. Kişi fayda ve zararı kimden biliyorsa onun kuludur."

Yine aynı eserin on üç üncü makalesinde şöyle demektedir:
"Ey Hak azze ve celleden ve sadık kullardan yüz çeviren Hakka yönelip onları ortak koşan insan! Ne zamana kadar onlara yöneleceksin? Sana nasıl menfaat verecekler? Onların elinde zarar ve menfaat yok. Verme ve men etme gücü de yok. Fayda ve zarar bakımından onlarla diğer insanlar arasında hiçbir fark yok. Malik tektir. Zarar veren tektir, fayda veren tektir. Hareket ve sükûn veren tektir.

Hâkim tektir. Musahhar kılan tektir. Veren de men edende tektir. Yaratan ve rızık veren de tektir. O da Alla azze ve celledir."

Geylâni'nin Gözünde Dünya

Geylâni Hz.leri dünyaya hiçbir zaman değer vermemiş, değer verenleri kınamış, dünyaya hükmedenleri ise takdir etmiştir. Geylâni Hz.leri Fethurrabani isimli eserinin otuz dördüncü meclisinde şöyle demektedir: *"İnsanlardan bazılarının dünya elinde ama onu sevmiyorlar. Onlar dünyanın maliki, dünya onların maliki değil. Dünya onları seviyor. Onlar dünyayı sevmiyorlar. Dünya onların peşinden koşuyor. Onlar dünyanın peşinden koşmuyorlar. Onlar dünyayı kullanıyor. Dünya onları kullanamıyor. Onlar dünyayı dağıtıyorlar. Dünya onları dağıtmıyor. Kalpleri Allah'a yöneldiği için dünyanın onları bozmaya gücü yetmiyor. Onlar dünyada tasarruf ediyorlar. Dünya onlarda tasarruf etmiyor. Onun içindir ki Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuştur: "Ne güzel Salih mal, Salih kula."*

Geylâni malın sandıkta veya evde olmasına, insanın zengin olmasına karşı değildi. Aksine O malın kalbe ve nefsin derinliklerine yerleşmesine karşı idi. Onun içindir ki aynı eserin elli birinci meclisinde şöyle diyor: *"Yazıklar olsun. Dünya elde olursa caizdir. Ceple olursa caizdi. Ama kalple olursa o caiz değildir. Kapıda durması caizdir. Herhangi bir niyetle biriktirilse caizdir. Ama içeri girmesi caiz değildir."*

İmam'ı Rabbani

Hicri 971'de Serhend kasabasında dünyaya gelen İmamı Rabbani daha küçük yaşta Kur'an'ı Kerim'i okumuş kendine ilme vermiş nefis tezkiyesi için o dönem âlimlerinin sohbetlerinde bulunmuştur.

Bazı âlimler asrın müceddidi olurken İmamı Rabbani müceddidi elfi Sani (Yani ikinci bin yılın) müceddidi olmuştur. Müceddidliği bütün âlimler tarafından kabul edilmiştir.

İmam Rabbani dava tebliğ terbiye ve irşad için geniş çaplı ekipler kurdu. Her bir ekibi memleketin bir tarafına gönderdi. Onun yanında okumak için her bölgeden talebeler O'nun Medresesine geldiler. O'nun Medresesinde büyük âlimler ve mürşitler yetişti. Hicri 1026 senesinde İmam Rabbani davet ve irşad için çok sayıda halifelerini memleketin muhtelif bölgelerine gönderdi. Örneğin: Şeyh Muhammed Kasım Önderliğinde yetmiş kişiyi Türkistan'a Şeyh Fereh Hüseyin önderliğinde kırk kişiyi Hicaz–Yemen–Rum ve Şam Bölgelerine ve Şeyh Muhammed El-Berki komutasında on büyük şahsiyeti Turan, Badahşan ve Horasan bölgelerine gönderdi. Halifelerin gittiği yerlerde büyük başarılar elde ettiler. Onların vasıtasıyla çok sayıda insan hidayete erdi.

Badahşan Sultanı'nın mutemedi, özel kâtibi ve sırdaşı Şeyh Tahir El Badehşi, Şeyh Abdulhakk Şadmani, Şeyh Salih el-Kulani Şeyh Ahmet el-Bersi, Şeyh Yar Muhammed ve Şeyh Yusuf Talekani gibi büyük âlimler uzun bir yolculuktan sonra Serhend şehrine gelir İmam Rabbani'den ders alırlar. İmam Rabbani bu âlimlere icazet verir ve onları halife yapar. Sonrada her birini kendiş memleketine mürşit olarak gönderir. Sonra İmam Rabbani ile Sultan Cihangir arasında bazı problemler yaşanır ve Sultan Cihangir tarafından (emri ile) İmam Rabbani Kevaliyar Kalesinde cebri ikamete tabii tutulur, bütün kitapları, bağ bahçeleri, kuyusu ve evi musadere edilir. İmam Rabbani'nin cebri ikamete tabi tutulmasının sebebi şia akidesinin reddi ile meşhur olmasıdır. Bu hakikati Arnold Ed-Davetu Alel İslam Adlı meşhur eserinde geniş detaylarıyla anlatmaktadır. Tam bir yıl hapiste kaldıktan sonra hicri 1029'da (M. 1620) serbest bırakılır. Kendisine bir yıllık hapis hayatı nasıl geçti? diye dorulunca İmam Rabbani, çok güzel geçtiğini çünkü hapiste binlerce insan hidayete erdi diyerek cevap vermiştir. Sonra İmam Rabbani ile Sultan Cihangir arasında dostluk, sevgi muhabbet başlar ve Sultan Cihangir onun direktifleri ile hareket eder. İmam Rabbani Ecmir şehrinde ikamet ettiği sırada bir gün etrafındaki insanlara ahirete yolculuk günlerinin çok yakın olduğunu döyler ve Ecmir şehrinde Serhend şehrine gelir ve orada ikamet etmeye başlar.

Bir gün İmam Rabbani'nin çocukları kendisine bizi artık sevmemenin ve bizden yüz çevirmenin sebebi nedir? -diye sorarlar. İmam: -“Allah benim için sizden daha sevimlidir” -diye cevap verir.

İmam Rabbani ölüm döşeginde çocuklarına ve talebelerine sünnete ittiba etmeyi, bid'adan sakınmayı, murakabe ve zikre devam etmeyi tavsiye eder ve hatta İmam çoğu zaman sünnete sarılmanın vacip olduğunu ifade ediyordu.

İmam Rabbani'nin takip etiğini metodu ve izlediği yollu aşağıda maddeler halinde sunmaya gayret edeceğiz:

1-Kitap ve Sünnetin önemi ve yapılan çalışmaları ve işlenen amellerin, kitap ve sünnete dayanmadığı sürece abdestle iştilal olduğunu.

2-Teşeyü ve Rafıziliğe karşı mücadele edilmesi gerekliliği.

3-Akideni tashihi.

4-Tasavufun tecdid ve tasavvufu her türlü aşırılıktan arındırılması.

5-Şart ve ortama göre davet ve irşadın yapılması.

6-Bidalara karşı savaş açılması.

7-sahabe'i Kirama karşı saygılı davranılması.

8-İslam kardeşliğinin ihyası.

9-İslam topraklarını bütün düşmanlara karşı savunulması.

10-Mümmetçilk ruhunun ihyası.

11-Ehli Sünnet vel Cemaat akaidine bağlı kalınması.

12-İhlas ve samimiyetin tesisi.

13-İman, ilim ve amelin paralel yürütülmesi.

Üstad Bediüzzaman Said Nursi

Şeyh Abdulkadir Geylani ve İmam Rabbani'nin Manevi Talebesi Olan Üstad Bediüzzaman Rumi 1973,miladi 1876 tarihinde bitlisin hizan ilçesinde ağılı Nurs köyünde Dünyaya geldi baba adı mirza anne adı Nuriye hanımdır.

Henüz küçük yaşta Kur'an'ı Kerimi okuduktan sonra Norşin Medresesinde öğrenimine başladı kısa bir zamanda aletilmelerinde mahir oldu.

Üstad üstün zekâsı yanında cesareti ile de meşhurdu. Üstad, muhtaç olduğu halde hiç kimsenden zekât almazdı. O günün yöneticileri ters düşen fikirlerinden dolayı ömrü sürgün ve zindanlarda geçti.

Rusların bize karşı açmış olduğu Savaş'ta milis komutanı olarak büyük mücadele verdi, yaralandı ve esir düştü bir süre esaret hayatını yaşadıktan sonra İstanbul'a geldi.

Türkiye'nin birçok şehrini gezdi toplantılar düzenlendi, insanları birlik olmaya davet etti. Risaleler yazdı. Bida ve hurafelerle

mücadele etti, insanlar arasında sahih akideyi yerleştirmek için üstün çaba harcadı. Mezhepsel ve meşrepsel Taassuba karşı durdu. Ulum-u diniye funun-u medeniyeyi bir biriyle mezc etmek için büyük gayretler sarf etti. Ve daha neler...

Üstad Bediüzzaman tıpkı Geylani Hazretleri gibi çeşitli hastalıklara karşı aşağıdaki reçeteyi sunuyor:

- 1-Birlik ve beraberliğin mayası İslam ve sahih akide olduğunu.
- 2-İç ve dış mihraklara karşıkoymanın yolu birlik ve beraberlikten geçtiğini.
- 3-bida ve hurafelere karşı mücadele edilmesi.
- 4-her türlü taassuptan uzakdurmaları gerekli olduğu.
- 5-hırs ve intikam duygusundan uzak durmanın lüzumu.
- 6-başkasının meşrebinin hor ve yanlış görülmemesi.
- 7-Vatan toprağının savunmasının vacip olduğunu.
- 8-toplum ferleri arasında tehasud (Hased)değil tesanedün olması.

Geylani, İmam Rabbani ve Bediüzzaman'ın Ortak yönleri

- 1-Kitap ve sünnete sımsıkı sarılmak.
- 2-Züht, İhlas ve amele önem verilmesi.
- 3-Tasavvufun ıslah edilmesi.
- 4-Mezhepi ve meşrebi taassuba karşı mücadele edilmesi.
- 5-Eğitim ve öğretimin sağlam temeler üzerine oturtulması.
- 6-Sosyal ahlakı çöküşün önüne geçirilmesi.
- 7-Yöneticilerin ıslahı için yoğun çalışmaların yapılması.
- 8-Sapık fikirlere karşı mücadele edilmesi.
- 9-Nefis tezkiyesine önem verilmesi.
- 10-İlmi yeteneklerin geliştirilmesi.
- 11-Sahi akidenin yerleştirilmesi.
- 12-Her türlü bidat ve Hurafelere karşı mücadele edilmesi.
- 13-Dünya malına önem verilmemesi.
- 14-Şart ve ortama göre davet ve irşadın yapılması.
- 15-Sahabei kirama karşı saygılı davranılması.
- 16-İslam kardeşliğinin ihyası.
- 17-İslam topraklarını bütün düşmanlara karşı savunulması.
- 18-Ümmetçilik ruhunun ihyası.
- 19-İmam ilim ve ameliparalel yürütülmesi.
- 20-Birlik ve beraberliğinmayası İslam ve sahih akide olduğu.
- 21-Hırs ve intikam duygusundan uzak durmak.
- 22-Başkalarının meşrebinin hor ve yanlış görmemek

23-Fertler arasında tehasüb değil tesanüdün olması.

Son Olarak 26-28 Mayıs 2014 Eskişehir ESOGU Kongre Merkezinde Türk Dünyası Bilgeler Zirvesi Sempozyumunu tertipleyen, yüzlerce değerli hocaların, bilim adamlarının bir araya gelmesine vesile olan Eskişehir Valiliği, sempozyumun genel koordinatörü değerli insan İbrahim Akgün, akademik koordinatör dr. Emek Üşenmez hocalarımızı ve ekiplerini canı gönülden kutluyor, ümmete böyle yararlı hizmetlerin devamını Yüce Allah'tan niyaz ediyorum.